

OPORAVAK, INKLUZIJA, ODRŽIVOST

Bilten br. 10 —————>

MAJ 2022

PREPOROD
INVESTICIJA
PODRŠKA
ODRŽIVOST
KOORDINACIJA
ZAPOSLENOST
BLAGOSTANJE
JEDNAKOST
OŽIVLJAVANJE
EKONOMIJA

Paket podrške od 100 miliona evra →

O Biltenu

Bilten „Oporavak, inkluzija, održivost“ je mesečna publikacija Instituta za razvojnu politiku - INDEP, koja ima za cilj da detaljno informiše građane Kosova o sprovođenju mera sadržanih u Paketu ekonomskog oporavka i drugim paketima podrške, koje Vlada Kosova sprovodi kao način podrške, za prevazilaženje poteškoća koje je pandemija KOVIDA-19 donela našoj zemlji. Mere sadržane u ovom paketu imaju za cilj da olakšaju ekonomski oporavak i prevazilaženje problema uzrokovanih ovom pandemijom, građanima i privrednim subjektima, kako bi se postigla održivost koja će omogućiti postizanje drugih, važnih procesa. Stoga je veoma veliki značaj mera koje je preduzela Vlada Kosova u ekonomskom oporavku zemlje.

Ovo deseto po redu izdanje biltena će se osvrnuti i dati dodatne informacije, uključujući analizu paketa podrške od 100 miliona evra koji je Vlada Kosova odobrila i počela da sprovodi već mesec dana. U ovom paketu je izdvojeno oko 100 miliona evra, koji će biti dodeljeni radnicima u javnom i privatnom sektoru, penzionerima i studentima. Bilten „Oporavak, inkluzija, održivost“ realizovan je u okviru projekta „Oporavak za održivost“ koji podržavaju Balkanski fond za demokratiju (BTD) i USAID.

KO ĆE OSTVARITI KORISTI OD OVIH 100 MILIONA EVRA?

Novе mere Paketa ekonomskog oporavka, ĉiji je cilj da ublaŹe probleme izazvane pandemijom, ali i da olakŹaju da se izade na kraj sa skokom cena, usmerene su na nekoliko kategorija građana. Kategorije korisnika u sklopu ovog paketa ĉine:

- Penzioneri
- Porodice u Źemi socijalne pomoći
- Zaposleni u javnom sektoru
- Zaposleni u privatnom sektoru
- Studenti
- Socijalno ugroŹene porodice

Ove kategorije ĉe biti podrŹane iznosom od **100 evra, dvostrukom vrednoŹu podrŹke ili prehrambenim paketima.**

Penzioneri Pored meseĉnog iznosa koji primaju, su tokom aprila primili dodatnih 100 evra kao rezultat paketa podrŹke. To znaĉi da je oko 280 hiljada penzionera ostvarilo koristi od ove podrŹke. Ova sredstva su već podeljena, imajući u vidu da su 15. aprila 2022. godine isplaćena sredstva za svakog korisnika.

Porodice u programu socijalne pomoći, kao kategorija koja ĉe takođe ostvariti koristi od paketa podrŹke, primile su dvostruko veći meseĉni iznos koji obiĉno primaju u ostalim mesecima. Ovaj vid podrŹke isplaćen je samo za mesec april a datum isplate ovih sredstava odgovara datumu isplate penzija, dakle 15. april 2022. Ukupno 26 hiljada porodica ostvarilo je koristi od ovog paketa.

Zaposleni u javnom i privatnom sektoru dobiće pomoć od po 100 evra. Pre toga, zaposleni u javnom i privatnom sektoru poĉeli su proces prijavljivanja od 21. aprila 2022. godine. Prijava za podrŹku obaviće se elektronskim putem, popunjavanjem obrasca sa liĉnim podacima zaposlenog na sledećem linku: <https://apps.atk-ks.org/Subvencionim> dok zaposleni u javnom sektoru koji primaju zaradu iz drŹavnog budŹeta nisu morali da se prijavljuju jer ĉe im uz aprilsku zaradu biti isplaćena i subvencija u iznosu od 100 evra. Uslov za kvalifikaciju za podrŹku posredstvom ove mere jeste da je zaposleni **bio prijavljen kao zaposleni u poreskom periodu februar 2022. godine.** Prijavljivanje je otvoreno do 20. maja 2022. godine i jedan deo isplata je već naĉinjen. Izuzetak su zaposleni koji primaju zarade od preko 1.000 evra u jednom kalendarskom mesecu.

Studenti su takođe deo paketa podrŹke, imajući u vidu da ĉe im takođe biti isplaćeno po 100 evra. Prijavljivanje je otvoreno za sve aktivne i redovne studente koji pohađaju studije u bilo kojoj od akreditovanih javnih ili privatnih visokoobrazovnih ustanova na Kosovu. Prijava za podrŹku vrši se elektronski, popunjavanjem obrasca sa liĉnim podacima. Korisnici mogu biti i studenti koji nisu drŹavljeni Republike Kosovo, ali koji pohađaju nastavu u obrazovnim ustanovama naŹe zemlje. Prijavljivanje za podrŹku posredstvom ove mere otvoreno je od 7. maja 2022. do 3. juna 2022. godine.

Prijava za studente koji su državljani Republike Kosovo vrši se na sledećem linku:
<https://ekosova.rks-gov.net/Services/SubService?service=358>

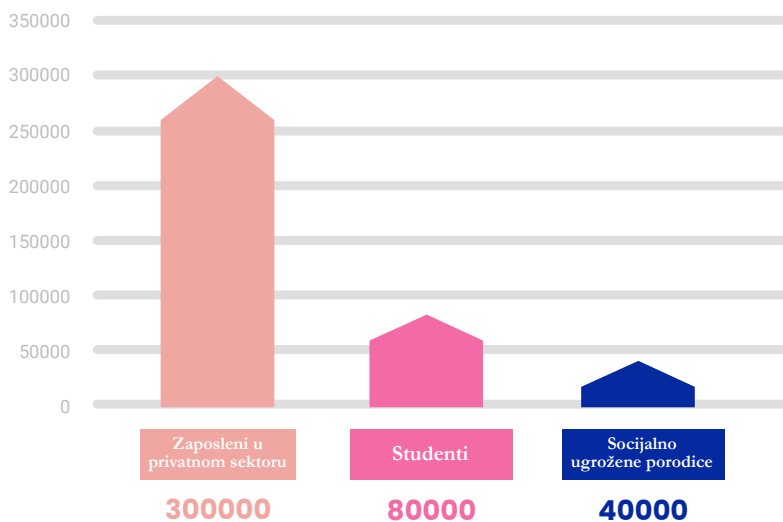
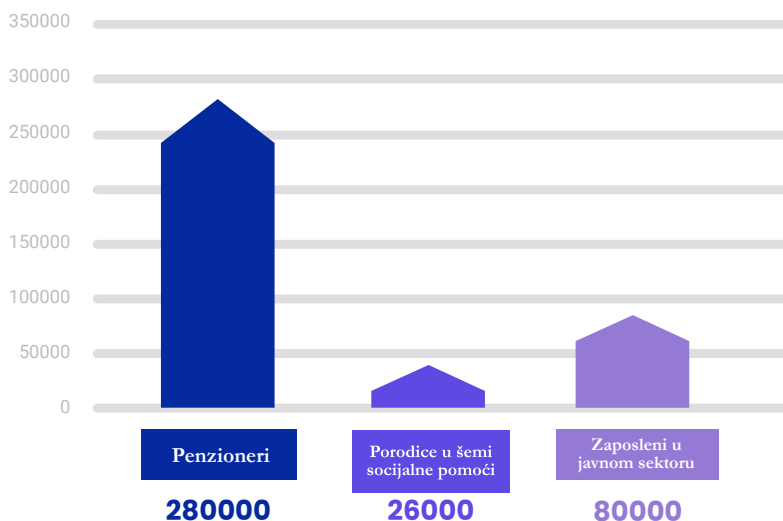
Prijava za studente koji nisu državljani Republike Kosovo vrši se na sledećem linku:
<https://ekosova.rks-gov.net/Public/360>

Socijalno ugrožene porodice će se potpomoci prehrabnenim paketima. Saopšteno je da je broj korisnika iz ove kategorije oko 40 hiljada porodica. Podrška prehrabnenim paketima dolazi kao u nameri da se olakšaju posledice rasta cena osnovnih prehrabnenih namirnica, ali i kao rezultat poteškoća nastalih pandemijom KOVIDA-19.

Ako pogledamo kategorije koje su potencijalni korisnici ovog paketa, ukupan broj korisnika iznosi oko **806 hiljada građana**.

Kategorije korisnika iz paketa podrške od 100 miliona evra

KAKAV JE UTICAJ 100 MILIONA EVRA VLADE KOSOVA? →

Positivni efekti ove mere su evidentni u smislu ublažavanja finansijskog tereta kosovske porodice na najmanje mesec dana i prevazilaženja enormnih poskupljenja cena, možda, bar na mesec dana. Ujedno će predstavljati i injekciju za tržište, koja će poboljšati poslovanje privrednih subjekata, ali uglavnom prehrambenih, imajući u vidu da 100 evra nije dovoljno za podsticanje ulaganja u predmete visoke vrednosti. Međutim, ova suma novca doprinosi pokrivanju nekih karika mesečnih troškova, što će već uz poskupljenje većine prehrambenih proizvoda, goriva i drugih usluga pomoći da se olakša teret svake porodice.

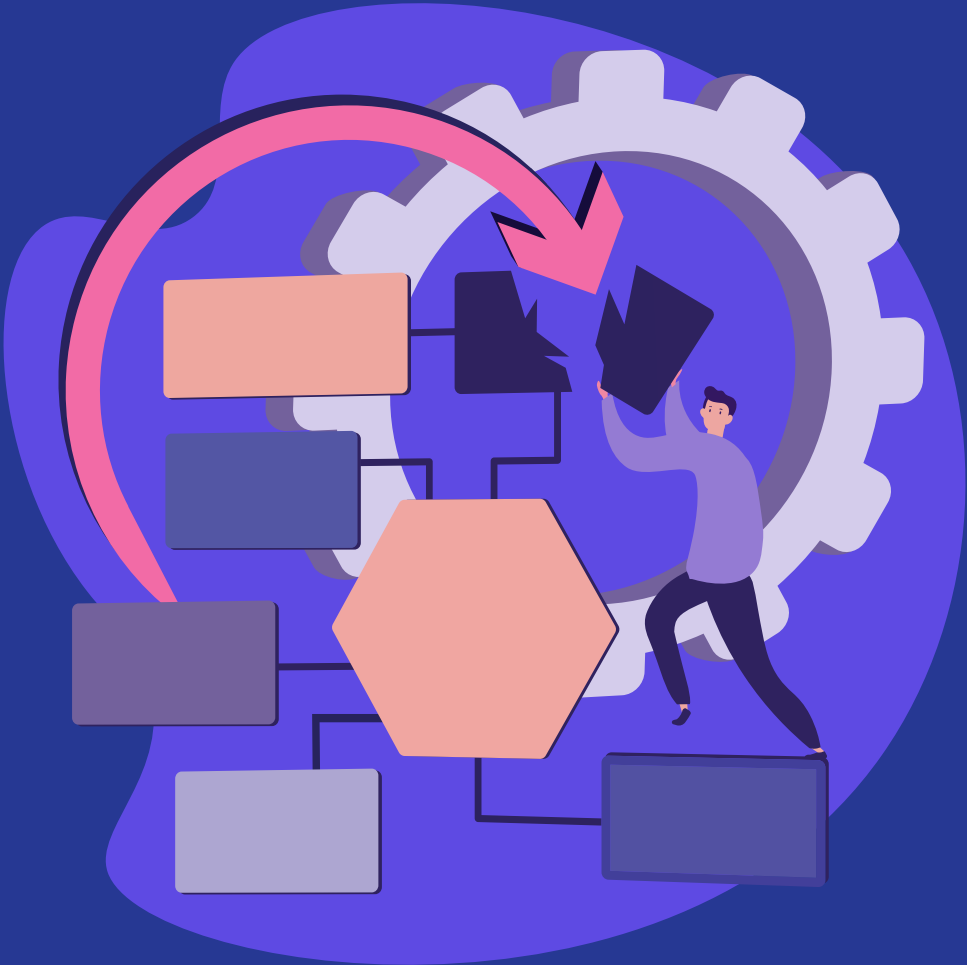
Makroekonomske intervencije, konkretno prilozi u gotovini i nekonvencionalne novčane mere, transferi u vidu robe, finansiranja socijalnog osiguranja, mere usmerene na određenu grupu stanovništva, sledeći primere drugih zemalja, pokazale su pozitivne rezultate. Razlog za to je što se ova suma novca, ma koliko se činila malom, deli građanima i time stvara prostor za pokrivanje nekih troškova, ali se istovremeno najveći deo tog novca ubrizgava u kosovsku privredu, omogućavajući opticaj novca na teritoriji Republike Kosovo. Ovakav uticaj se može smatrati pozitivnim, ali treba napomenuti i da ove mere u svojoj biti uspevaju samo da postignu socijalni mir, na jedan vremenski period.

Paket podrške bi ponudio isplativiji i dugoročniji uticaj, ako bi bio usklađen sa merama koje bi iziskivale više vremena za njihovu primenu. Neki od oblika na koje bi se mogao usredsrediti paket podrške od 100 miliona evra su:

- Obezbeđivanje direktnih kapitalnih injekcija kroz investicije, zajmove i grantove.
- Ubrizgavanje kapitala u bankarski sistem radi podsticanja investicija.
- Povećanje aktivnosti kroz strukture javno-privatnog partnerstva.
- Privlačenje direktnih stranih investicija.

Ove mere, pored obezbeđivanja novih radnih mesta i povećane likvidnosti, bi pomogle Kosovu da se trajno oporavi i privuče potencijalne strane ulagače.

Negativan efekat paketa podrške od 100 miliona evra je kratkoročna pomoć i uticaj. 100 evra mesečno je samo pomoć za pokrivanje nekih mesečnih problema koji su nastali od pojave KOVIDA-19. Ovakav iznos ne predstavlja konkretnu dugoročnu pomoć, jer takav iznos danas ne može pokriti potrebe nijedne kosovske porodice. Dakle, koliko god ova sredstva doprinose pokrivanju nekih malih praznina, kada je reč o poteškoćama na mesečnoj osnovi, ona ne služe za pravi ili zeleni oporavak, čineći Kosovo državom koja ne teži da postigne odgovarajući oporavak.

ZELENI OPORAVAK UZ JEDNOKRATNU PODRŠKU OD 100 EVRA →

Koja je razlika između zelenog oporavka i jednokratne podrške?

Principi zelenog oporavka podržavaju zelenu politiku i primenjuju se za dugoročnu sistematsku ekonomsku reformu, koja će potom podržati prelazak na održiviju globalnu privredu.

Jednokratna podrška podržava kratkoročnu pomoć, koja omogućava prevazilaženje krize u vrlo kratkom vremenskom periodu, što posledično ne može obezbediti održiv oporavak.

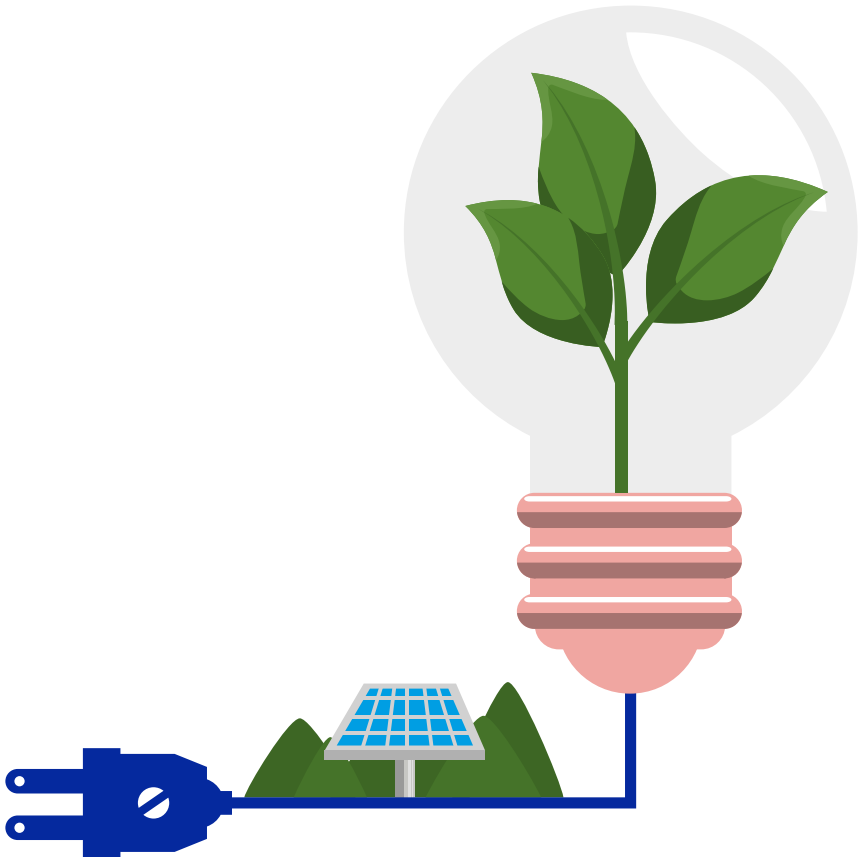
Inicijative zelenog oporavka uopšteno se sagledavaju kao dugoročne i, posledično, u biti manje hitne. Ovo se posebno čini takvim u vremenu krize, kao što je aktuelna pandemija, kada se različiti donosioci budžetskih odluka u Ministarstvu finansija i drugim relevantnim resorima usredsređuju na neposredne i direktne uticaje na privredu i ljudsko blagostanje. O tome svedoči i paket podrške od 100 miliona evra, ali i preliminarni paketi koji se nimalo ne poklapaju sa zelenim oporavkom.

Budžet Kosova je prilično ograničen i nedovoljan za postizanje brojnih dugoročnih ciljeva. Znajući da se siromaštvo povećalo, privreda je ozbiljno oštećena i izgubljena su mnoga radna mesta, mere podrške za oporavak ne odgovaraju zelenim politikama zbog vremena njihovog delovanja. Zeleni oporavak ne pokazuje neposredne efekte a tako nešto gura napred socijalne mere kao što je jednokratna podrška od 100 evra, kao poslednji paket podrške u Republici Kosovo. Obično takve politike nisu prikladne i ne odgovaraju evropskim politikama.

100 miliona evra izgradilo bi 100-110 MW kapaciteta za proizvodnju solarne energije. Ovakva mera bi imala višestruke efekte, s obzirom da je solarna energija jedan od izvora budućnosti, kada je reč o sektoru energetike u našoj zemlji. Neke od prednosti ugradnje ovog kapaciteta su:

- Smanjenje uvoza električne energije
- Smanjenje zagađenosti životne sredine
- Napredovanje energetske tranzicije
- Ubrzavanje dekarbonizacije.
- Stvaranje novih radnih mesta
- Ušteda javnog novca na dugi rok

Takođe, takva mera bi podstakla dalja ulaganja u obnovljive izvore električne energije, omogućavajući Kosovu da se udalji od uglja.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

- Paket podrške od 100 miliona evra je podsticajni paket za ublažavanje nekih karika, kao posledica pandemije KOVIDA-19 i poskupljenja cena proizvoda. Shodno tome, ovakav paket ne zadovoljava potrebe građana i ne pruža pomoć u kontekstu ekonomskog oporavka, niti dugoročnog održivog razvoja. Iako se čini da je broj korisnika veoma veliki, sa više od 800 hiljada građana koji su ostvarili koristi od ovog paketa, to ne znači da je paket uspeo da prebrodi krizu izazvanu gorenavedenim faktorima.
- Paket podrške od 100 miliona evra nije u skladu sa zelenim oporavkom. Razlog za to je činjenica da ne sadrži zelene politike, već samo makroekonomske politike direktne isplate novca građanima. Zeleni oporavak bi doneo višestruke koristi Kosovu na duži rok. Dok je sadašnji paket jednostavno jednokratna pomoć na jedan mesec, koja se neće odraziti na aspekte oporavka, ali ni na druge investicije koje bi mogle pogurati procese vezane za životnu sredinu ili otvaranje novih radnih mesta.
- Vlada Republike Kosovo treba da podstakne realizaciju što većeg broja kapitalnih projekata, kao unosan način za ubrzigavanje novca u svoju privredu, što će nužno dovesti do povećanja stope zaposlenosti. Mnogi kapitalni projekti su stagnerali kroz mehanizme tenderskih sudova, tako da se ovo pitanje mora hitno rešiti. Kapitalni projekti, posebno oni koji se odnose na energetiku, obezbeđuju nova radna mesta i pomažu Kosovu da ostvari svoje dugoročne ciljeve.
- Vlada Kosova treba da izdvoji sredstva paketima koji će svoje efekte pokazati u dužim vremenskim periodima. To znači zelene mere koje odgovaraju zelenom oporavku, kao pravo rešenje za prevazilaženje krize izazvane KOVIDOM-19. Vlada bi trebalo da da prioritet podršci za povećanje broja proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora energije. Ovim projektima treba obezbediti nova radna mesta, diversifikaciju proizvodnje, zaštitu životne sredine i energetska tranziciju. Podsticajne mere predviđene budućim paketima trebalo bi da budu profitabilne i po zemlju, ali i za ulagače, kako bi se ubrzao oporavak i postigli ciljevi postavljeni evropskim direktivama.
- Makroekonomske intervencije, posebno novčane donacije i nekonvencionalne monetarne mere više ne bi trebalo da budu uključene u podsticajne pakete. Razlog za to je činjenica da privredne i druge aktivnosti već neko vreme normalno teku. Stoga se nove investicije, stvaranje novih radnih mesta i mnogi drugi procesi za dobrobit životne sredine, privrede i razvoja zemlje moraju podržati kroz pakete koji podržavaju principe zelenog oporavka. Vlada Kosova mora da iskoristi ekonomski oporavak od pandemije, i na taj način ostvari i druge važne procese za našu zemlju.

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

„Ovaj projekat podržava Balkanski fond za demokratiju (BTD), projekat Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Država i američkog naroda, preko Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID), a sprovodi ga Institut za razvojnu politiku – INDEP. Stavovi i mišljenja izneti u njemu ne odražavaju nužno stavove ili mišljenja BTD, GMF, USAID-a ili Vlade SAD-a.”